

Spis treści

Wstęp	7
1. Wielowymiarowy charakter życia społecznego w klasie szkolnej. Inspiracje teoretyczne	11
1.1. Definicje i atrybuty klasy szkolnej. W poszukiwaniu czynników (wskaźników) różnicowania i odmienności badanych społeczności	13
1.1.1. Cechy klasy szkolnej jako społeczności – poszukiwanie definicji	14
1.1.1.1. Właściwości klasy szkolnej jako jednostki organizacyjnej w szkole	15
1.1.1.2. Klasa szkolna jako grupa społeczna – zjawiska zachodzące w zespole wychowawczym jako przyjęte kategorie charakterystyki	21
1.1.2. Różnicowanie klas szkolnych – kierunki poszukiwań modelu diagnozowania społeczności formalnych	26
1.1.2.1. Metody ewaluacji jakości szkoły – poziom klasy szkolnej	27
1.1.2.2. Spektrum odmian klas szkolnych w badaniach klimatu	31
1.2. Klasa szkolna jako mikrospołeczność – analiza możliwości adaptacji propozycji badań nad wspólnotowością	43
1.2.1. Wieloznaczność terminologiczna: społeczność	45
1.2.2. Społeczność z punktu widzenia koncepcji uczestnictwa społecznego ...	49
2. Założenia metodologiczne badań	65
3. Wyniki badań: życie codzienne w społeczności klasy szkolnej i intensywna codzienna współobecność – z perspektywy uczniów	74
3.1. W „naszej klasie” są różni ludzie – społeczności zróżnicowane	77
3.1.1. Życie społeczne w enklawach towarzyskich: poczucie osadzenia w grupie i akceptacji	80
3.1.2. Relacje i komunikacja społeczna na co dzień w społeczności wielu antypatii: nieakceptacja, konflikty, podziały, dystanse	102
3.1.3. „Szkoła przetrwania”: „bycie z różnymi” jako ważne wyposażenie i doświadczenie socjalizacyjne	116
3.2. Ewaluacje społeczne i dzielenie się nimi w publicznej przestrzeni – społeczności oceniające, nieanonimowe, upubliczniania krytyki: <i>Wiesz, co się dzieje, kto jaki jest</i>	124

3.2.1. Krytyka i wzmacnianie wiarygodności informacji: <i>Ma nawet taką opinię w klasie, to, z czego jest najbardziej znany w naszej klasie</i>	127
3.2.2. Ograniczona prywatność: <i>Tu nie ma tak, że może porozmawiamy w domu, po szkole</i>	137
3.2.3. Klasa szkolna jako miejsce upubliczniania oceny społecznej oraz pokazywania siły (kompetentne odgryzanie się): komentowanie zdarzeń w formie plotki, żartu, ośmieszania	144
3.3. Budowanie reputacji: statusu i atrakcyjności – rozpoznawalni (sławni) i szanowani w społeczności	156
3.3.1. Szukanie rozgłosu i rywalizacja: popularni, towarzyscy i wpływowi – <i>Chodzić na wszystkie imprezy; znać się na trendach; popisowy strzelać</i>	160
3.3.2. Atrakcyjny wygląd i „wzięcie”: <i>klasowe love story, klasowi amanci, klasowe laski</i>	166
3.3.3. Arbiter, społecznik, pomocnik nauczyciela: <i>Zawsze wszystko wiedzą i mają jakieś pomysły</i>	177
3.4. Wspólnota przeżyć i doświadczeń: zawieszenie statusu życia codziennego	182
3.4.1. Na fali przeżywania wspólnego i inicjowania epizodów oporu: <i>Wyglupy, przypały i montowanie akcji</i>	185
3.4.2. Doświadczanie bycia większą całością: integracja formalna – <i>Wszyscy, całą klasą</i>	192
3.5. „Nasze” i „wspólne” sprawy społeczności – samoorganizacja i autonomia	201
3.5.1. Uczniowie kontra nauczyciel – epizody konfliktu i oporu	203
3.5.2. Separacja, unikanie, oddolne działania samopomocowe w obszarze autonomii społeczności: <i>Nasze sprawy bez dorosłych</i>	207
3.5.3. Oddolne i odgórne inicjatywy pracy na rzecz społeczności – udział wychowawcy w rozwiązywaniu problemów	215
3.6. Klasa szkolna jako wspólnota losu i interesu – troska o sprawy szkolne jako fundament wspólnotowości	229
3.6.1. „Pomoc w sprawach szkolnych”: <i>Byleby prześlizgnąć się jakoś z klasy do klasy</i>	232
3.6.2. Łamanie reguły równości i solidarności wspólnoty uczących się: „wyciąganie się z zagrożenia” – uczciwe i nieuczciwe	250
3.7. Proces tworzenia społeczności, zmiana, rozwój zespołów klasowych – w oczach uczniów	258
3.8. „Jaka jest nasza klasa?” – waloryzacje uczniów oraz wyobrażenia typowej i dobrej/fajnej klasy	281
3.9. Typowość i typy społeczności klas szkolnych – w refleksji badacza	291
3.10. Podsumowanie i wnioski z badań	308
Zakończenie	356
Bibliografia	364